

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเราเกิดมาปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ อยากจะมีความสุขทุกวันๆ มีความสุขตลอดเวลา แต่ความสุข เห็นใหม่ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา นี่มันเป็นอนิจจัง มันแปรสภาพของมัน มันแปรปรวนของมันตลอดเวลา

เราจะมีความสุขทุกวันๆ เลย ถ้ามีความสุขทุกวัน สิ่งที่จะสนองตอบเราได้คือธรรมะ ธรรมะ เพราะถ้าเรารู้สังขธรรมแล้วเราจะไม่ติดข้องสิ่งใด ถ้าสิ่งนั้น ธรรมเหนือโลกๆ โลกมันแปรปรวนอยู่อย่างนี้ ถ้าโลกมันแปรปรวนอยู่อย่างนี้มันเป็นปรากฏการณ์ คุลี เวลาเข้าพรรษาเราก็ตั้งใจอธิษฐานพรรษากันเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะเข้าสู่สังขธรรม ออกพรรษามา เข้าพรรษาก็อยากมีความสุข ออกพรรษาก็อยากมีความสุข ความสุขนี้เป็นความที่ปรารถนา ความที่เราพอใจ เราอยากได้ แต่ความพอใจเราอยากได้ แต่ข้อเท็จจริงมันเป็นปรากฏการณ์ ปรากฏการณ์ของชีวิต ถ้าปรากฏการณ์ของชีวิตนะ

ถ้าชีวิตมีสังขธรรมๆ สังขจะมันอยู่ที่ไหนล่ะ สังขจะคือการศึกษานี้ไง ถ้าการศึกษาสังขธรรม เห็นใหม่ มันแปรปรวนอยู่แล้ว โลกนี้มันแปรปรวนอยู่แล้ว แต่แปรปรวน แปรปรวนโดยที่เราที่แปรปรวนไปด้วย ธรรมะเป็นธรรมชาติ ชีวิตก็เป็นธรรมชาติ การเกิดการตายก็เป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งนี้เป็นธรรมชาติ มันแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา แต่องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ คือหัวใจอันนี้ ถ้าหัวใจอันนี้มันมีสัมมาสมาธิ คือจิตมันตั้งมั่น จิตมันตั้งมั่นมันเห็นปรากฏการณ์นั้น ปรากฏการณ์ของสังขธรรม

ถ้าปรากฏการณ์ของสังขธรรมที่จิตมันเห็นตลอดโดยความเป็นจริงของมัน มันเกิดภาวนามย ปัญญา ปัญญาของมันจากภายใน ถ้าปัญญาจากภายใน มันรู้ของมัน มันเห็นของมัน มันวางได้ มันปล่อยวางสรรพสิ่งที่มันรู้มันเห็นนั้น ถ้าสรรพสิ่งที่มันรู้มันเห็นนั้นมันเหนือโลกใจ ถ้ามันเหนือโลกมันเหนือปรากฏการณ์นั้นไง ถ้ามันเหนือปรากฏการณ์นั้น ปรากฏการณ์ของใจ

เราเกิดในวัฏฏะ เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ ปราภฏการณแต่ละภพแต่ละชาติมันสะสมสิ่ง
นั้นมา บุญเพนิวาสนุสติญาณ ระลึกถึงอดีตชาติได้ นั่นก็เป็นปราภฏการณของภพชาติหนึ่ง นี่
ปราภฏการณภพชาติหนึ่ง ปราภฏการณของมัน มันเกิดขึ้นตามความเป็นจริงของมัน ถ้าตามความ
เป็นจริงของมัน แต่เราเป็นส่วนหนึ่งของมันไง เราเป็นส่วนหนึ่งของมันเพราะเราเวียนตายเวียน
เกิดไปกับมันใช่ไหม ถ้าเวียนตายเวียนเกิดไปกับมัน

เราเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนที่ สอนให้ทำคุณงาม
ความดี ทำคุณงามความดี คุณงามความดีเราต้องทำนะ พระเรายังต้องทำ เห็นไหม พระเรา
บิณฑบาตเลี้ยงชีพ ความเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพไว้ทำไมละ ถ้าเลี้ยงชีพไว้ เลี้ยงชีพ ถ้ามีสติปัญญาเลี้ยง
ชีพมา เห็นไหม สัมมาอาชีพะๆ ถ้าสัมมาอาชีพะ ฆราวาสธรรม เลี้ยงชีพก็คือการหาปัจจัยเครื่อง
อาศัย ปัจจัย ๔ มันเป็นปัจจัย ๔ มันเป็นสิ่งทีอาศัย ปัจจัย ๔

ถ้าปัจจัย ๔ เห็นไหม เวลาปราภฏการณที่มันมีมากขึ้น มันมีมากน้อยขนาดไหน เราก็ต้อง
บริหารจัดการมัน บริหารจัดการมัน เวลาพระเรา เห็นไหม สิ่งใดได้มา ปฏิสงขา โยฯ ใช้สอยด้วยมี
สติด้วยมีปัญญา สิ่งที่เหลือแล้วจะเป็นประโยชน์กับคนอื่นได้ นี่มันใช้สอยด้วยสติด้วยปัญญา
สติปัญญามี มันรู้จักใช้สอย มันจะมีความประหยัดมีความมัธยัสถ์ ถ้าคนเราไม่รู้จักประหยัด
มัธยัสถ์ ได้สิ่งใดมา มันไม่ต้องได้สิ่งใดมาหรอก

ในสมัยพุทธกาล พระจะออกบิณฑบาตนะ วันนี้เขาจะใส่บาตรอะไรเรา ถ้าใส่บาตรเรา แต่
เพราะพระเขาฝึกหัดของเขา เขาปฏิบัติของเขาอยู่ วันนี้เราจะได้สิ่งใดมาเพื่อดำรงชีวิต ถ้ามันจะได้
สิ่งใดมานี้กิเลสมันกินก่อน ยังไม่ได้้ออกบิณฑบาตเลย วันนี้เขาจะใส่บาตรอะไรเรา มันจะหวังสิ่ง
ใด ไม่ไป ถ้าเราไม่ไป เราฝืนมัน เราไม่ไปบิณฑบาต กิเลสมันก็อดกินด้วย เห็นไหม แต่ถ้าเราไป
ตามมัน นี้กิเลสมันคืออะไรละ กิเลสมันไม่มียุคไม่มีสมัย มันอยู่อาศัยหัวใจนี่เป็นที่อยู่อาศัย ถ้า
หัวใจเป็นที่อยู่อาศัย มันก็เอาเปรียบเราตลอดเวลา เอาเปรียบเพื่ออะไร? เอาเปรียบเพื่อเอาหัวใจนี้
เป็นที่อยู่ของมัน ถ้าเป็นที่อยู่ของมัน

เวลาพระเขาปฏิบัติของเขา เวลาจะไปบิณฑบาต ปัจจัย ๔ มาเลี้ยงชีพ ถ้าเลี้ยงชีพ กิเลสมันก็
จี้คอ วันนี้จะได้อะไร วันนี้จะได้สิ่งใด มันปรารถนาสิ่งใดมันตั้งใจของมัน แต่เวลาเราเลี้ยงชีพด้วย
ปลื้แข่ง นี้วัตรของการบิณฑบาต เวลาบิณฑบาตไป สิ่งทีครูบาอาจารย์ท่านประพุดิปฏิบัตินะ
ท่านแสวงหาสิ่งที่สงบสัจของท่าน ท่านแสวงหาบ้านเล็กๆ น้อยๆ พอยังชีพ ปัจจัยเครื่องอาศัยมัน

ก็ดำรงชีพทั้งนั้นแหละ มันดำรงชีพไว้แล้วแต่วัฒนธรรมประเพณีของใคร อาหารตามภูมิภาคมันก็แตกต่างกัน อาหารของโลกนี้ก็แตกต่างกันไป อาหารเราอาศัยเขาอยู่ อาศัยเขาอยู่ไง เราอาศัยเขาเห็นไหม สิ่งที่เขาอาศัยเขา ปัจจัยเครื่องอาศัย เราหาปัจจัย ๔ มากี่เครื่องอาศัย ถ้าเรามีเครื่องอาศัย ถ้าจิตใจเราไม่หลักมีเกณฑ์ เราไปคิดที่นั่น เปลือก เราไปคิดที่นั่นแหละ เราจะทุกข์จะยาก

วัด เห็นไหม คนที่เขามีความสุข ประสบความสำเร็จ เขาก็ไปวัด ไปทำบุญ คนที่ทุกข์ที่ยาก คนที่ไม่มีทางออกก็ไปวัด ไปวัดเพื่ออะไร? ไปวัดเพื่อพึ่งพาอาศัย นี่ไง สิ่งที่เขาไปวัดๆ กัน ไปวัดเพื่อวัดใจของเขา ถ้าไปวัดใจของเขา สิ่งที่เราไปวัดไปว่า ถ้าเราจะวัดใจของเราละ ถ้าวัดใจของเรา เราต้องมีสติมีปัญหาของเรา ถ้ามีสติปัญหาของเรา สรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นปรากฏการณ์ แต่ใจเราละ

ใจเรา ถ้าเรารู้จักปรากฏการณ์นั้น เรารู้จักปรากฏการณ์นั้นเพราะอะไร เพราะถ้ามีสติ เห็นไหม สิ่งที่มีมันแปรปรวนในหัวใจ เวลาอายุมันพุดมา มันทำลายบ้านเรือนทุกๆ อย่าง เวลาอารมณ์ที่มันเกิดขึ้นในหัวใจละ อารมณ์ที่เกิดขึ้นในหัวใจนะ ในการบริหารจัดการ เขาต้องใช้สติปัญญาของเขา อันนั้นเป็นอายุใหม่ อันนั้นเป็นอายุหรือเปล่า การบริหารจัดการของเขา เขาใช้ปัญญาของเขา เวลาอายุ พายุอารมณ์ที่มันพัดในหัวใจของเรา ถ้าเรามีสติ เห็นไหม มีสติ เราจะตั้งป้อมรักษาบ้านเรือนอย่างไรอยู่ท่ามกลางพายุนั้น แล้วถ้าพายุนั้นมา เราอพยพหนี เราหลีกเลี่ยงพายุนั้น ถ้าหลีกเลี่ยงพายุนั้น นี่ไง อารมณ์ความรู้สึกนี้ นี่เหนือธรรมชาติ เหนือธรรมชาติตรงนี้ไง

เกิดดับๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา ปรากฏการณ์ของใจมันก็เกิดของมันเป็นธรรมดา ถ้ามีสติปัญญามันแยกแยะของมัน มันพิจารณาของมัน มันเอาบ้านเรือนของเราหลบพายุอารมณ์อันนั้น ถ้าหลบพายุอันนั้น พุทโธๆ มันเคลื่อนที่ของมัน เคลื่อนหัวใจของเราให้พ้นจากสิ่งที่จิตใจมันเกิดดับที่มันใช้อารมณ์ความพอใจของมัน พุทโธๆ ไป เราหลีกเลี่ยงมันๆ

จิตถ้ามันสงบเข้ามาได้ สิ่งใดมันจะเกิดขึ้นมาได้ มันเกิดไม่ได้เพราะจิตมันสงบด้วยสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิมันเกิดปัญญาขึ้นมา มันเห็นปรากฏการณ์นั้น ถ้าเห็นปรากฏการณ์ปรากฏการณ์ของโลก ปรากฏการณ์ของจิต เห็นไหม ปรากฏการณ์ของโลก สภาพของโลกนี้เสื่อมไปตลอดเวลา สภาพของโลกมีอะไรคงที่ มีอะไรคงที่บ้าง? ไม่มี แล้วสภาพที่ความเป็นไตรลักษณ์ล่ะ ความเป็นไตรลักษณ์ในหัวใจ สิ่งที่มีมันเกิดดับๆ เพราะอะไร เพราะเวลาเราคิดสิ่งใดขึ้นมา นั่น

เป็นของเราๆ เป็นของเราก็อึดมั่น อึดมั่นก็ยึดมั่นจากหัวใจ อึดมั่นจากภายในมันก็จะแสวงหาจากภายนอก

ถ้าภายในมันเห็นของมัน ปรากฏการณ์ของมันอย่างนี้มันไม่มีสิ่งใด นี่มันหลอกเรา ความรู้สึกนึกคิดมันหลอกมา มันเกิดขึ้นมามันหลอกเราทั้งนั้นแหละ หลอกไปทำไม? หลอกไปหาปัจจัยเครื่องอาศัย เครื่องอาศัยไม่ใช่ความจริง ความจริงคือความเห็นอันนี้ไง ความจริงคือความเห็นอันนี้ ถ้าความเห็นอันนี้มันเป็นความจริงของมัน มันแก้ไขของมัน ถ้าความเป็นจริงอันนี้มันเหนือปรากฏการณ์อันนั้น เห็นไหม มันปล่อยวางปรากฏการณ์นั้นซะไหม มันรู้เท่าทันปรากฏการณ์นั้นซะไหม ถ้ามันรู้เท่าทันปรากฏการณ์นั้น เวลามันพิจารณาของมันไป ปัญญามันไล่ของมันไป พอมันย่อยสลายไปมันเหลืออะไร มันเหลืออะไรล่ะ? มันเหลือสิ่งที่มันเหนือธรรมชาติไป มันต้องเหลือสิ่งนั้น ถ้าเหลือสิ่งนั้น อกุปปธรรม ถ้าไม่มีอกุปปธรรม อะไรไปเกิด

เวลาเกิดนี่อะไรมันมาเกิด? ปฏิสนธิจิตมันมาเกิด เวลาไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม อะไรไปเกิด แล้วถ้ามันพิจารณาของมันไป มันทำลายของมันไป สิ่งๆไปเกิดๆ ถ้าพูดถึงอนาคามีไปเกิดบนพรหม อะไรไปเกิด แล้วถ้าทำลายมัน ทำลายมาแล้ว ทำลายสิ่งๆไปเกิด อะไรไปเกิด

ของมันมีของมันอยู่นะ ถ้าของมันมีอยู่ อยู่กับเราแท้ๆ ถ้าเราอยู่กับเราแท้ๆ ฉะนั้น สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ เราอยากจะมีความสุขทุกวันเลย เราอยากจะมีความสุขทุกวันเลย แล้วมันแปรสภาพล่ะ เราจะมีมีความสุขทุกๆ วันเลย ฉะนั้น เวลาก่อนเข้าพรรษาเราก็อตั้งสัจจะอธิษฐาน เราจะทำของเราให้ได้ผลของเรา ออกพรรษาจะมีมีความสุข ปรากฏการณ์เมื่อวาน เห็นไหม ปรากฏการณ์มันก็มีของมัน แล้วมันก็ผ่านไปแล้ว มันก็เป็นปรากฏการณ์อันหนึ่งเท่านั้นแหละ แล้วเราก็อยังบิณฑบาตเลี้ยงชีพของเราตลอดไป เพราะเราเลี้ยงชีพไว้

ชีวิต เห็นไหม อาหาร ๔ ในเมื่อมันเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันต้องมีอาหารเครื่องอาศัยของมัน ไม่มีอาหารมันจะดำรงชีพได้อย่างไร แล้วเวลาเรามีสติปัญญาของเรา แล้วถ้าไม่มีสติปัญญาของเรา จิตของเราจะเลี้ยงชีพได้อย่างไร ถ้าเลี้ยงชีพ อารมณ์ความรู้สึก พายุอารมณ์ที่มันพัดอยู่นั่นนะ แล้วถ้ามันเกิดดับ มันต้องเกิดดับของมันตามธรรมชาติของมัน มันต้องเกิดมาเสวยอารมณ์ๆ ถ้าไม่เสวยอารมณ์มันแสดงตัวมันไม่ได้

น้ำใส ถ้าน้ำใสจนไม่มีสีไม่มีกลิ่น ไม่มีต่างๆ เราคิดว่าสิ่งนั้นไม่มี เวลามันเจือปนด้วยสีด้วยสิ่งต่างๆ เราจะเห็นภาพน้ำนั้น นี่ใจๆ ชาติรู้ๆ ถ้ามีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา มันก็แสดงตัวของมัน แล้วถ้ามันพุทโธๆ จนมันปล่อยวางหมดละ มันไม่มีสีมันไม่มีกลิ่น มันไม่มีสิ่งใดเลย แต่มันรู้ มันรู้เพราะอะไร มันรู้เพราะธรรมชาติของมัน ชาติรู้ๆ สันตติใจ มันมีของมันใจ แล้วมีอย่างไร มีอย่างไร? มีด้วยสติปัญญา มีของมัน มีความสุขใจ มันมีความสุขเพราะอะไร เพราะเป็นปรากฏการณ์ ปรากฏการณ์ของจิต สัมมาสมาธิ ถ้าปรากฏการณ์ของจิต เห็นไหม

สัมมาสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ความสุขนะ สัมมาสมาธิจะมีความสุข มีความสงบ มีความระงับ พายุนั้นไม่เกิด เพราะเรามีสติ มีคำบริกรรม มีสติมีปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ สมาธินี้สงบระงับได้ สงบระงับได้ แล้วภาวนามยปัญญาเกิดอย่างไร นี่พุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา อาหารดาบส อุทกดาบส “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา เข้าสมาบัติ ๘ ได้เหมือนเรา เป็นศาสดาได้ สอนได้” นี่อาจารย์ยกย่องสรรเสริญ พระพุทธเจ้าไม่เอา สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ เพราะยังไม่เกิดปัญญา

ปัญญาในพระพุทธศาสนานะ ปัญญาเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการศึกษา ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการจินตนาการ ไม่ใช่ปัญญา ใ้อปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาของกิเลส เพราะเรามีวิชา เรามีความไม่รู้ของเรา มันก็จินตนาการธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ เราศึกษาสิ่งนั้นมาแล้วเราก็ใช้จินตนาการของเรา จินตนาการเพราะมันมีอยู่มันถึงจินตนาการได้ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครจะจินตนาการละ

ก่อนสมัยพุทธกาล คูสิ อนาถบิณฑิกเศรษฐีไปเยี่ยมเพื่อน เพื่อนบอกว่าจะนิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันอาหารพรรุ่งนี้ พุทธะๆ ได้ยินเท่านั้นแหละ อนาถบิณฑิกเศรษฐีนอนไม่ได้เลย เคนจกรรมทั้งคืนจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฉันที่บ้าน นี่ไง เจ้าชายสิทธัตถะที่แสวงหาอยู่นั้นนะ มันเป็นฉานสมาบัติ มันเป็นเรื่องโลกๆ ใจ ฉะนั้น เราทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบเข้ามา ถ้ามีสติ มันก็เป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันขาดสติ มันเจือไปด้วยความลุ่มความหลง

สมาธิมีความหลงด้วยหรือ? สมาธิมีความหลง เพราะปัญญามันเข้าใจว่าสมาธินี้เป็นนิพพาน สมาธินี้เป็นเป้าหมาย แต่ในพุทธศาสนา สมาธินะ สิล สมาธิ ปัญญา สัมมาสมาธิเป็น

มรรคองค์หนึ่งในมรรค ๘ มันเป็นสัมมาสมาธิ มันเป็นเรื่องดำเนิน มันเป็นเรื่อง มรรคเครื่องดำเนิน มันไม่ใช่ผล มันไม่ใช่เป้าหมาย มันเป็นเรื่องดำเนิน ถ้าเรื่องดำเนิน สัมมาสมาธิ สัมมา กัมมัน โตะ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ มันจะเกิดปัญญาชอบ

ถ้าปัญญาชอบ ที่ว่าภาวนามยปัญญาถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา จิต ที่ยังไม่สงบเราก็ฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา แต่ปัญญานี้เป็นโลกียปัญญา ปัญญานี้เป็นปัญญากำปั้น ทบุดิน กำปั้นทบุดินเพราะมันเกิดดับในใจ เพราะมันมี เพราะมันมี ถ้าลุ่มหลงก็เป็นพายุอารมณ์ ทำลายเรา มีสติปัญญา สิ่งนี้ก็แยกแยะขึ้นมาให้เห็นผิดเห็นถูกเพื่อความสงบระงับ เพื่อความสงบ ระงับโดยข้อเท็จจริง การปฏิบัติทุกๆ แนวทาง ผลของมันคือสมาธิ แต่เป็นมิจฉาหรือเป็นสัมมา

ถ้าเป็นมิจฉาก็ลุ่มหลงความสงบอันนั้น ลุ่มหลงความรู้ความเห็นของตัว ถ้าลุ่มหลงความรู้ ความเห็นของตัว คำว่า “ลุ่มหลง” หลงๆ หลงมันเป็นอย่างไร มันเป็นกิเลสไหม แล้วถ้าหลงเป็น กิเลส แล้วถ้ามันบอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ มันหลงไป มันเป็นสัมมาไหม? มันเป็นมิจฉาใจ สมาธิที่ เป็นมิจฉาสมาธิ ด้วยความยึดมั่นถือมั่น ด้วยความลุ่มหลงของกิเลส

แต่ถ้ามีสติปัญญา มีครูบาอาจารย์ชี้แนะละ มีสติปัญญาขึ้นมาแยกแยะของมัน แยกแยะของ มัน ถ้าความลุ่มหลงมันเป็นความจริงหรือเปล่า ความสงบนี้มันสงบแล้วมันเป็นปรากฏการณ์ของ ใจใช่ไหม มันเกิดดับใช่ไหม มันอยู่กับเราเดี๋ยวมันก็เสื่อมไปใช่ไหม ถ้ามันเป็นความจริงมันต้อง อยู่กับเราตลอดไปสิ ถ้ามันเป็นธรรมมันจะอยู่กับเราตลอดไป แล้วมันเป็นจริงไหมละ? มันไม่เป็น ความจริง ไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริง ปรากฏการณ์ต่อหน้าเรา ปัญญาเราแยกแยะ เราเข้าใจแล้ว แล้วทำไมจะ หลงมันต่อไปละ ถ้าไม่หลงต่อไปก็ต้องหาข้อเท็จจริงสิ ถ้าหาข้อเท็จจริง ออกไป จิตมันจริง ถ้า ออกรู้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง สติปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริง สติปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริงเพราะมีจิตที่เป็นสัมมาสมาธิ เป็นจิตจริง จิตจริงคือข้อมูล ข้อเท็จจริง

ถ้าจิตลุ่มหลงๆ จินตนาการกันไป จิตลุ่มหลง ลุ่มหลงจินตนาการสติปัญฐาน ๔ ก็เป็นสติ ปัญฐาน ๔ ปลอม ปลอมเพราะอะไร เพราะความหลง ความหลงทำให้มันปลอม ความหลงทำให้ เกิดจินตนาการ มันก็ไม่ใช่ความจริง

แต่ถ้าเป็นความจริงละ จิตมันจริง มันรู้จริง เห็นจริงของมัน มันก็เป็นอริยสัจจริง ถ้าอริยสัจจริง มันแยกแยะตามความเป็นจริงมันเกิดภาวนามยปัญญา นี่ไง ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาอย่างนี้ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามปักในหัวใจเราให้พวกเราค้นคว้าให้ได้ พยายามให้พวกเราทำให้ได้ ถ้าเวลาทำได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ธัมมจักกฯ นะ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลื้มใจมาก “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ ธรรมนี้ได้เคลื่อนแล้วหนอ สงฆ์องค์แรกเกิดแล้วหนอ ผู้รู้มีจริงแล้วหนอ” นี่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนาตรงนี้สูงสุด เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนาหรือสัตว์ขนสัตว์

เราเป็นสัตว์ตัวหนึ่ง เราเป็นบริษัท & เราเป็นอุบาสก อุบาสิกา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับอุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา บริษัท & “มารเอ๋ย เมื่อใดภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาของเรายังไม่เข้มแข็ง สามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้เราจะไม่ยอมนิพพาน”

จนวันมาฆบูชา มารนิมนต์นะ “มารเอ๋ย บัดนี้! บัดนี้ภิกษุของเราเข้มแข็ง สามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ อีก ๓ เดือนข้างหน้าเราจะนิพพาน”

ท่านทำงานของท่าน เหมือนพ่อเหมือนแม่ปรารธนาดีกับลูก นี่ก็เหมือนกัน ศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนาหรือสัตว์ขนสัตว์ชาวพุทธเรา ถ้าชาวพุทธเรา ถ้าถือตามประเพณีวัฒนธรรมก็คือเป็นประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมนั่นคือศรัทธาความเชื่อ เข้าไปวัดไปวาแล้วฟังเทศน์ฟังธรรม ถ้ามันสะท้อนหัวใจ พอสะท้อนหัวใจนะชีวิตนี้มันคืออะไร ชีวิตนี้เวลาเผาแล้วเหลือแต่ถ่าน ร่างกายนี้มันเป็นเปลวไฟ เผาแล้วมีแต่ควันลอยไป ไม่มีอะไรเป็นแก่นสารเลย แต่บุญกับบาปในใจเป็นแก่นสาร แก่นสารเพราะมันติดกับใจดวงนี้ไป ไม่มีความรู้สึกนึกคิด จะไม่มีการสร้างกรรมดีกรรมชั่ว การสร้างกรรมดีมันฝังกับใจนี้ไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ต่อเนื่องกันมา สร้างคุณงามความดี เห็นไหม ความดีที่ต่อเนื่อง พันธุกรรมของจิตนั้นพัฒนาจิตนั้นให้มีอำนาจวาสนาบารมี อุทกดาบส อาฬารดาบสรับรอง ชักนำว่าเป็นศาสดาๆ เจ้าชายสิทธัตถะไม่สน โอ้พวกเราไม่ต้องมีใครรับรองหรอก กิเลสมันกระตุ้นหน่อยเดียว หลงไป

เลย เชื่อมัน ตามมันไปด้วยความลุ่มหลง ต่างกันฟ้ากับดิน ฉะนั้น เราถึงต้องมีศาสดาไง เราถึงต้องมีครูบาอาจารย์ไง แล้วมีครูบาอาจารย์พิจารณาตรงนี้เพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเราทำจริงของเรา เราปฏิบัติของเราขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา

เราอยากมีความสุขทุกวันๆ มันจะมีได้ไหมล่ะ เราอยาก ความอยากคือกิเลส แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม เราเข้าใจชีวิต เข้าใจสังขาร มันจะแปรปรวนอย่างไรเราก็ใช้ชีวิตได้ มันจะดีจะชั่วอย่างไรเราก็ควบคุมใจเราได้ เราอยู่กับมันนะ อยู่กับโลกโดยไม่ติดโลกไง ตั้งสติแล้วทำความสงบของใจให้มีเครื่องสงบ เครื่องระงับ เครื่องพัก เครื่องอาศัย อาศัยสิ่งนี้ไป แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเป็นอริยทรัพย์ เป็นอรรถสมบัติ เป็นสมบัติของใจ เป็นสมบัติส่วนตัว

สมบัติของเรา เราแสวงหาเพื่อเรา เราทำมาเพื่อโลกพอแรงแล้วล่ะ เราทำมา เห็นไหม ด้วยสังกม ด้วยต่างๆ เราก็ทำของเรา มา แล้วใจเราล่ะ ถ้าเราทำใจของเราสำเร็จ ทำใจของเรา มันสมบูรณ์แล้ว เห็นไหม ร่มโพธิ์ร่มไทร ไม่ต้องไปบอกรอก นกกามันรู้ มันรู้ของมันว่าร่มโพธิ์ร่มไทรอันใดอาศัยได้ อาศัยไม่ได้ ถ้าร่มโพธิ์ร่มไทรอาศัยไม่ได้ อิกามันไม่ไปรอก มีแต่ต้นไม้เป็นพิษ กินไม่ได้นอนไม่ได้มันไม่ไปรอก แต่ถ้ามันไปได้ เห็นไหม มันจะไปได้ต่อเมื่อเราทำใจของเราให้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรกับตัวเราก่อน แล้วเราจะเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นศาสนทายาทเพื่อความมั่นคงของศาสนา เอวัง